

OBĚŽNÍK

České katolické misie

Ročník XX

Paříž

Číslo 2

březen 1989

Víra ve dnešním světě

*Pastýřský list otce biskupa J. Škarvady
v postní době 1989 (úryvek)*

Kdo přišel do západního světa z komunistické země, potřebuje trochu času, aby se rozhlédl po situaci nejen hospodářské, nýbrž i kulturní a duchovní. Zatímco mu doma tvrdili, že náboženská víra je překonaná, zde se ze statistik uveřejněných např. v prvním letošním čísle londýnského týdeníku THE ECONOMIST dozví, že podle posledních výzkumů věří v Boha anebo aspoň v nějakého univerzálního ducha 94% obyvatel Spojených států a že počet lidí, kteří se prohlašují za ateisty činí necelých 5% obyvatel naší planety (224 milionů ze 4 miliard 939 milionů). V samém Sovětském svazu se dá podle stejného pramene počítat dnes se 60 milióny lidí, kteří žijí nábožensky, což je po sedmdesátileté ateistické propagandě jistě pozoruhodné - tím spíše, že k těmto praktikujícím občanům patří především dvě skupiny: na jedné straně ti nejprostší, na druhé straně ti nejvzdělanější. Nejsou nám bohužel dostupné statistiky z naší

vlasti, ale vše naznačuje, že i u nás je náboženská otázka velmi živou a že zvláště mezi mladými a mezi inteligencí vzrůstá počet křtů a návratů do církve.

Dějiny náboženství nám ukazují něco velmi zajímavého. Náboženské ideje jsou tím prostší a jasnější, čím jsou starobylejší. S postupem dějin - pomysleme třeba jen na Řeky a Římany, ale něco obdobného bylo i u Slovanů - se např. počet božstev zvětšuje a jejich obraz zakaluje. V tomto toku, který unáší celé lidstvo, se však najednou objeví jakoby malá lodička, která pluje proti proudu. A na ní se jeden po druhém střídají plavci - říkáme jim patriarchové a proroci - kteří znovu a znovu volají: "Bůh je jen jeden. Jeho jméno je jsem, který jsem, což též znamená jsem ten, jenž bude s vámi, Hospodin. On nám pošle Spasitele, aby nás vysvobodil z mravního marasmu."

Dnes však není našim cílem vysvětlovat křesťanství. Chceme se jen zamyslet nad tématem mravní obrody našeho národa pro tento rok, nad "vírou v moderním světě". I dnes je možné věřit, stejně jako v minulosti, ba snad i snáze a hlouběji než v minulosti. Předchozí generace, aspoň v našich zemích, se do víry, do křesťanského náboženství jakoby rodily, bylo jim něčím normálním. Nám bylo dáno objevit, že víra v živého Boha, Otce našeho Pána Ježíše Krista, něčím tak normálním není. Že je to osobní setkání a tedy vlastně dar. Že tu nejde o nějakou ideologii, nýbrž o osobní rozhodnutí, o objevení Božího TY. Že se nám to Boží TY nabízí v Božím Slově, které se stalo člověkem v Ježíši Kristu, v němž nás Bůh oslovuje lidským slovem a gestem a v němž nám nabízí své přátelství. Odpovědí na tuto nabídku je otevření našeho JÁ, osobní modlitba. Bůh ke mně mluví v bibli, v evangeliu, já mu odpovídám svou modlitbou. Žiji svou existencí před ním a s ním, před Boží tváří.

Kdo Boha neobjevil, kdo ho nechce uznat, kdo se mu zavírá, kdo s ním nerozmlouvá v modlitbě, je jako kosmonaut, který se utrhl gravitací domovské planety: řítí se do neznáma, do tmy, do beznaděje. Kdo žije z víry, kdo se modlí, žije ve světle. Není nikdy sám. Není nikdy opuštěn. Ví, kam jde. Žije v naději. To může ovšem pochopit jen ten, kdo tuto zkušenost učinil. Kdo Boha obje-

vil nejen teoreticky, nýbrž i v osobní modlitbě. Je to zkušenost oblažující, zkušenost osvobozující, zkušenost, která přináší radost a bezpečnost, i když s sebou samozřejmě nese i osobní odpovědnost.

Víra nás neodcizuje světu a jeho problémům, nýbrž nás naopak pozvedá k nadhledu, který dovoluje vidět všechno "sub specie aeternitatis", v perspektivě Boží. Kéž Duch svatý rozvane mraky, které zatemňují náš duchovní obzor, aby nás slunce víry mohlo vyléčit ze sobectví, cynismu a nihilismu, které ohrožují náš národní charakter. Kéž dá naší církvi, to znamená každému z nás, mravní sílu být oživujícím kvasem nové budoucnosti, předznamenané úsilím o ušlechtilé hodnoty a ideály inspirované evangeliem. Za to se modlí a k tomu vám žehná

+ Jaroslav Škarvada

tit. biskup litomyšlský

Víra v moderním světě - to je téma roku 1989 v rámci desítiletí přípravy na velké výročí sv. Vojtěcha, jak je ohlásilo pražské arcibiskupství ve svém Oběžníku.

Velkou zpruhou nám v letošním roce bude svatořečení Anežky České - příslušný dekret byl sv. Otcem podepsán v Římě už v únoru! Vše je nyní už jen otázkou času a místa. Nezdá se pravděpodobné, že by místem mohla být Praha, jak po tom touží katolíci naší země. Nicméně, naše radost je veliká!

Václav Renč

Prosba za svatořečení blah. Anežky

Smršť, která prostupuje námi
víc vlekle žíravá než prudká,
nás upěnlivě dějinami
listovat nutká:
a čísti stále list jak list
nevěru, vraždu, nenávist.

Až do hlubin a hloub, až k prahu
té chodby z temna v paměť lidí,
krev prolévaná značí dráhu.
Kdo, kdo ji řídí?
Ten, jenž je Pánem dobrých cest?
Či jemuž jméno Pýcha jest?

A hle, zde list, zde ruka stane
(jak málo takových je v knize!)
u tváře rouškou lemované,
v chudičké říze.

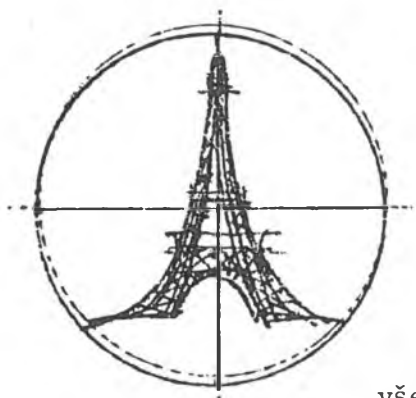
Z ohlubně času do dneška
zdvížená lampa: Anežka.

Anežka z rodu Přemyslova,
sestřička chudých, sestra králů.
Jde, křížem buší beze slova
o mrtvou skálu:
Vy, sami v sebe zasdění,
povstaňte v tomto znamení!

Beze slov hřmí kříž v dlani holé
a bouře zvonů v tichém hlase.
Pták vzletěl nad bitevní pole -
smrt, spánek zase.
V tom spánku hlava na hlavě,
zmučeny sněním o slávě...

*Prosba básníková bude brzy vyslyšena!
Svatořečení už se připravuje!*

Zajímavosti z domova i ze světa

Sv. Otec Jan-Pavel II. už podepsal rozhodující dekret o svatořečení Anežky České. Teď už jde jen o to, najít vhodné místo a datum k této našim národem tak dlouho očekávané a tak vytoužené slavnosti!

Její uspořádání v Praze není ani dnes ještě úplně vyloučeno, ale pozorujeme-li události posledních měsíců u nás a oblibu, jaké se těší u našich místodržících v Praze všechny formy lži a násilí, je praktická naděje na to skoro nulová. Ledaže by Anežka chtěla k této příležitosti udělat zázrak - to ovšem nelze nikdy vyloučit!

Václav Havel a několik dalších obránců lidských práv u nás jsou dále ve vězení, přes početné a významné protesty z celého světa, včetně z Maďarska a z Polska, kde ministerský předseda Rakowski přišel zatleskat Havlovi na premiéru jeho hry do varšavského divadla.

Na vnější tlaky se tentokrát u nás nelze vmlouvat - je nutno si přiznat, že zuřivých stalinistů máme ve vlastní zemi dostatek a že vynikají horlivostí. Kam se na nás hrabou třeba stalinisté maďarští nebo polští! Jsme opravdu "země s demokratickými tradicemi", jak to pořád omíláme za současného ohrnování nosu nad našimi sousedy?

Vlna protestů se zvedla v Československu poté, co se česká i slovenská sekce vatikánského rozhlasu "na příkaz shora" omluvily v průběhu svého vysílání v posledním únorovém týdnu za údajné napadání československých vládních činitelů. Prý to byla podmínka pro pokračování v jednáních mezi Vatikánem a Československem. Vypadá to, že vatikánská diplomacie nemá skutečně věrnou představu o tom, s kým má tu čest. Ústupky tohoto druhu ještě nikdy žádnou komunistickou stranu nepřiměly k uzavření potřebných a spravedlivých dohod...

Dostí ostudné interview s "představitelem církvi" uveřejnila po setkání vlády s vedením křesťanských církví u nás *Mladá fronta*. Nejustilovněji patolízal Dr. Salajka z evange-

lické fakulty v Praze; kapitulní vikář *Horký* z Brna jako by za katolíky naproti tomu na otázku "Jaké jsou vztahy mezi církví a státem u nás" věčně poukázal na to, že "jsou dány vztahem marxismu k náboženství".

Tisková kampaň, hlavně proti kardinálu Tomáškovi a tím proti katolíkům vůbec, jde s velkou vervou dále. Pro nejbližší budoucnost katolíků u nás to nevěští nic radostného. Podobně pokračuje razie proti účastníkům manifestace z 28. října, z prosince i ze dnů okolo výročí smrti Jana Palacha v půli ledna tr, jak obšírně zpravují infochy Charty z ledna a unora tr.

Italští socialisté chtějí založit světový výbor na ochranu Václava Havla a chtějí jej navrhnout na Nobelovu cenu míru (kterou například obdržel před několika lety L. Walesa).

V Mnichově zemřel spisovatel *V. Hejzl*, dlouholetý vězeň čs. nápravných zařízení a signatář Charty 77. Publikoval v různých časopisech a napsal také několik knih, publikovaných u Škvoreckých v Torontu a v Curychu.

Četli jsme knihu

(150 000 slov VII/1988, článek *Plastická operace* od R. Swarze. Vydává INDEX, Köln/Rhein)

...

Reálný socialismus je především politický a ne ekonomický systém. Jeho nejdůležitějším cílem je zajištění moci nomenklatury a všechno ostatní, tedy i ekonomické cíle, jsou pouze podružné. V tomto bodě ovšem reálnému socialismu nelze upřít úspěch: kde se komunisté jednou dostali k moci, tam zůstali dodnes, přestože lidé nemají občas do do ust. Jediná věc, ve které se systém uplatnil, je udržování a reprodukování moci. Jak je známo, problémy začínají už u zásobování máslem a toaletním papírem.

...

Po téměř dvacetileté osobní zkušenosti s reálným socialismem jsem došel k názoru, že nejdůležitější změna, ke které ve východní Evropě došlo, spočívá v tom, že dnes už nikdo ani ve stranickém nebo státním aparátu ne-

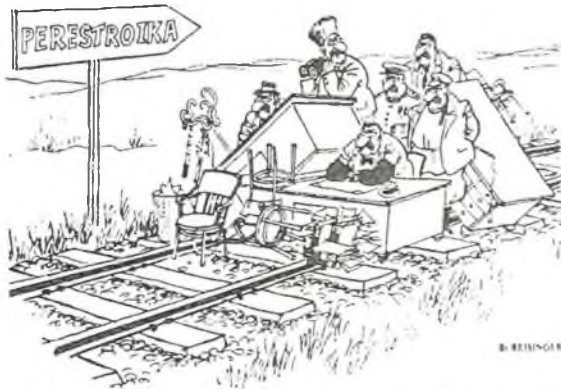
věří ve schopnost socialismu soutěžit s kapitalismem. Sebejisté ideology v manšestrových oblecích vystřídali tiší a melancholičtí aparátčici, kteří Západu bezmála zablývají, že si své technologické vědomosti a půjčky nechává jen pro sebe. Tato melancholická rezignace hraničí s ideologickou porážkou, a je snadné pochopit, proč dnes Gorbačov mluví o nutnosti "druhé revoluce".

Jak úzký je prostor, nezbytný pro potřebné změny, ukazují situace ve východní Evropě. Malé státy jsou bohatší a průmyslově vyspělejší, než Sovětský Svaz.

Mají za sebou často ještě radikálnější pokusy o reformy a sledují proto sovětské snažení se smíšenými pocity: úleva, že se Gorbačov konečně rozhodl k reformám, se mísí s trpkostí,

že teprve teď pochopil, co věděli v Budapešti už v roce 1956, v Praze v roce 1968 a ve Varšavě v roce 1980, a za co byli tvrdě potrestáni. Glasnost a perestrojka připomínají východní Evropě všechny promarněné příležitosti. Zakázané a poražené reformy Východoevropy poučily, že dokud sama Moskva nepocítí nezbytnost reformem, nemají jejich vlastní experimenty nejmenší šanci.

Jenomže už může být pozdě. Přesto si několik východoevropských států vzalo glasnost a perestrojku za vlastní, ani ne tak z přesvědčení, jako z potřeby dodat si v obtížné situaci odvalu. Gorbačov není symbol naděje, spíše jakási "nejposlednější šance", jak se soukromě vyjádřil jeden maďarský reformní politik. Východní Evropa stojí zády ke zdi. Žádný ze států není dnes v lepší ekonomické situaci než před pěti nebo desíti lety; životní úroveň klesla, zpoždění za západními zeměmi vzrostlo.

New York Times

Ani někdejší reformní vzor reformní politiky už není to, co býval. Maďarsko provedlo v posledních dvaceti letech řadu opatrných pragmatických reformů. Dlouho platilo za jakýsi předvoj "liberalismu" ve východní Evropě, dnes však jeho role spočívá v tom, že předvádí nereformovatelnost systému v celé nádhře. Maďarsko je dnes těžce zadlužené; jeho výrobky nejdou na světovém trhu na odbyt, reálný příjem klesá a obyvatelstvo se mění v apolitické dělníky pracující na černo, mající plno starostí s novými reformistickými "vynálezy" jako je přidaná hodnota a daň z příjmu.

Potrebovali dvě desetiletí, aby zjistili, že jsou tam, kde kdysi začali....

V březnu a dubnu si připomínáme

7. 3. 1850 se narodil T. G. Masaryk, první prezident ČSR
14. 3. 1939 vyhlášení Slovenského štátu
15. 3. 1939 Hitler obsazuje Čechy, Moravu, obsazení Podkarpatské Rusí
16. 3. 1939 je vyhlášen protektorát
25. 3. 1929 zemřel básník symbolista, O. Březina
30. 3. 1964 zemřel v St Maixent-l'Ecole armádní generál a přítel Československa, E. L. Faucher
6. 4. 1974 zemřel litoměřický biskup, kardinál Štěpán Trochta z kongregace saleziánů. O nenormálních okolnostech jeho smrti a pohřbu podává podrobnou zprávu kniha "Štěpán Kardinál Trochta", vydaná v Římě
8. 4. 1859 se narodil v Prostějově významný filozof 20. století, fenomenolog E. Husserl, jehož myšlení ovlivnilo například i dnešního papeže Jana-Pavla II.
28. 4. 1969 odstoupil generál Ch. de Gaulle
30. 4. 1789 byl zvolen prvním prezidentem USA G. Washington. Ústava nového státu výslovně zakazuje Kongresu zaujmout stanovisko proti jakémukoliv náboženství, ale ani v jeho prospěch. Katalicizmus je postaven na stejnou úroveň se všemi náboženstvími a sektami a dlouho se nedokáže prosadit

Hezkyčesky Od Podlahy

... nám položila otázku čtenářka Oběžníku, co je to vlastně ta paralelní kultura, o které jsme psali v Oběžníku č.1, leden 1989. Přesnou odpověď na tuto otázku však poskytuje V. Havel z Prahy i M. Šimečka z Bratislavy (čtvrtletník ACTA č.1/1987) a my ji tedy naší čtenářce i všem ostatním rádi předáváme :

... Co je... paralelní kultura ? Nic víc a nic má méně než kultura, která z těch či oněch důvodů nechce, nemůže nebo nesmí zasahovat veřejnost těmi médii, které řídí státní moc, což jsou v totalitním státě všechna nakladatelství, tiskárny, výstavní síně, koncertní a divadelní sály, vědecké ústavy atd. Tato kultura tudíž využívá jen toho, co zbývá : psacích strojů, soukromých ateliérů, bytů, stodol a pod. [...] "Paralelnost" je vymezena zcela vnějškově a nic dalšího z ní přímo nevyplývá, tedy ani kvalita, ani estetika, ani nějaká ideologie. (V.II.)

... Místo, z kterého vidíme na svět, není příliš vysoko, ale z tohoto místa se mi vše jeví tak, jako kdybych spatřil zázrak : zázrak zrodu svobodné kultury, která začínala obyčejným průklepovým papírem, starými psacími stroji a [...] vírou, že to má smysl a že je to účinná obrana proti lži, útlaku a hlouposti. (M.Š.)

Národní umělec Jan Pilař, ředitel nakladatelství Československý spisovatel se samozřejmě dívá na svět z vyššího místa než M.Š., a tak rozhovor s redaktory *Kmene* (týdeník Svazu českých spisovatelů) z 12. ledna 1989 podle toho také vypadá. Několik úryvků na ukázkou :

... Pováleční velcí autoři spoluvytvářeli politiku státu. Postavení Nezvala nebo Majerové nebylo dáno pouze jejich uměleckým renomé. Byli to spoluzakladatelé strany, s Gottwaldem byli spolubojovníci. Tehdy [...] Zápotocký chodíval na naše plenárky [...] generální tajemníci strany jednali s komunisty ve Svazu spisovatelů celé hodiny !

... V šedesátých letech se část spisovatelské obce dostala do rozporu s vedením společnosti, nastala krize [...] někteří spisovatelé se z různých příčin odmlčeli.

... V sedmdesátých letech nastoupila nová autorská generace. Dnes [...] je prestiž spisovatele obrovská ! Mohl bych vyjmenovat nejméně dvacet prozaiků, kteří dosahují stotisícových nákladů.

... Kulturní politika po krizových letech byla nucena vytvořit určité bariéry, které zúžily ediční možnosti. Svůj podíl ale na tom měli i sami autoři, kteří volili cestu politické opozice nebo odešli do emigrace. [...] Budeme se snažit do literatury vracet autory, kteří tam patří [...] ale jak už jsem řekl - u žijících autorů nezáleží jenom na nás. Rozhoduje nejen měřítko hodnotové, ale i současný politický vztah autorů k našemu státu.

... Jakkoli jsem se o to snažil, nikdy jsem t.zv. podzemní (paralelní, pozn. O.) literaturu, která vychází mimo sféru oficiálních struktur nedostal do ruky. Proto se nemohu vyjádřit k její hodnotě.

... Velkých osobností však ubývá i v západních literaturách. [...] Zeptám se vás : který francouzský básník je tak veliký, že ho všude na světě znají ? Ne-najdete ho. Říkám to proto, abych zpochybnil dojem, že jsme nějak zaostali. . . Čtu nové rukopisy s překvapením a věřím, že pramen naší literatury nevyschl.

Jan Pilař má bezpochyby bohaté zkušenosti a ví o čem mluví, když radi těm nešikovným; z uvedeného se dá totiž snadno usoudit, že v jeho případě rozhodoval při udílení titulu národního umělce a "místa nahoře" spíš jeho *současný politický vztah ke státu než měřítko hodnotové.*

V každém případě se však jeví dosud nevyschlý pramen naší literatury - zvlášt po tomto rozhovoru - jako by šlo o další zázrak.

-o-o-o-0-0-0-0-0-0-0-0-0-

JAN TOMEŠ

český houslista (* 1955 v Benešově)

žijící ve Švýcarsku se poprvé představí pařížskému publiku v proslulém sále Gaveau

v pátek 17. března 1989 ve 20.30 hod

Na programu je evropská klasická hudba, pochopitelně včetně české.

Jan Tomeš koncertuje po celém světě a kritika ne-skrblí chválou.

Všichni jsou srdečně pozváni!

O jedné neblahé tradici - cenzura v Čechách

(z přednášky pana Jana Vladislava dne 18.2. 1989)

Posrpnová cenzura se ovšem od pouťorové cenzury v některých ohledech značně lišila. Obnovila a rozšířila sice starou instituci černých listin zakázaných knih a autorů, ale přispěla do dějin také novátorským objevem čehosi, co bych nazval *bílá listina*. Nová cenzura totiž pochopila, že staré černé listiny nebyly vždy dost účinné, protože ponechávaly příliš mnoho prostoru pro nové, neznámé autory, za nimiž by se mohli případně skrývat také autoři známí, ale zakázaní. Výhodnější a bezpečnější bylo proto sestavit seznam těch, co už byli jako autoři důkladně prověřeni. Tak měli příslušní pracovníci po ruce jednoduché vodítko, kdo právě smí a kdo ne: stačilo nahlédnout do takové bílé listiny. A tak vydal jakýsi Petr Bílek roku 1982 knihu s názvem *175 autorů s podtitulem "Čeští prozaici, básníci a literární kritici publikující v 70. letech v nakladatelství Československý spisovatel"*. Už jsem o tom kdysi psal: je to patrně poprvé v literárních dějinách, co se literární slovník řídil ne podle literárních škol, generační příslušnosti nebo prostě kvality, ale podle toho, zda autor publikoval, nebo spíš *směl publikovat* v jistém desítiletí v Čechách. Byl to prostě jeden ze seznamů *povolených*; od tajných seznamů, s nimiž pracuje cenzura a policie, se lišil jen tím, že byl vydán tiskem jako brožura v nákladu 40.000 výtisků.

Ve stejném duchu, ale s širším záběrem byl sestaven i *Slovník české literatury 1970 - 1982*, který vyšel roku 1985 v nakladatelství Československý spisovatel. I tentokrát, jak se píše v podtitulku, jsou uvedeni "básníci, prozaici, dramatici, literární kritikové a vědci publikující v tomto období". V předmluvě se pak vysvětluje, že počet autorů, publikujících dnes v Čechách, jde do tisíců, a tak jich bylo možno uvést jen část, prý asi polovinu. Budiž, slovník spisovatelů skutečně není telefonní seznam a nikdo od něho úplnost neočekává. Co se však od takové příručky čeká, je odpovědný vztah ke skutečnosti. A ta skutečnost je rozhodně jiná, než ji *Slovník české literatury 1970-1982* čtenářům předkládá.

Za velmi zajímavou a podnětnou přednášku upřímně děkujeme!

Náš program:

Mše sv.: Vždy první a třetí sobotu v měsíci ve čtvrt
na šest večer (17h15) v kapli domu

CENTRE SEVRES

35, rue de Sèvres

75006 P A R I S (tél. 45-44-58-91)

metro SEVRES-BABYLONE

Po mši sv. pravidelná setkání s kulturně-náboženským
programem v sále č. 5 (přízemí domu)

Na březen a duben jsme připravili

18. března - LITURGIE KVĚTNÉ NEDĚLE
svěcení ratolestí, pašije
po mši sv. malé pohostění
1. dubna - pan Peška promluví o kulturním pozadí
doby, v níž žila Anežka Česká
15. dubna - VIDĚNO NEZÁVISLOU KAMEROU
Československé události 1988-89
v barvách
→ pozor: bohoslužby přeloženy na 18h!
(Včas rozešleme pozvánky s programem!)

OBĚŽNÍK – bulletin de la Mission Catholique Tchèque de la région parisienne
Certificat d'inscription n° 52316

Périodique paraissant 6 fois par an, abonnement : 20 F

Editeur responsable : P. Petr Kolář SJ – 35, rue de Sèvres, 75006 PARIS – tél. 45 44 58 91

Les abonnements par chèque à l'adresse :

MISSION CATHOLIQUE TCHÈQUE, CCP 201 38 63 M Paris
